

Burgerparticipatie en openbare verlichting

Een grotere betrokkenheid, meer draagvlak en soepele besluitvorming. In gemeenteland heeft men de voordelen van burgerparticipatie ontdekt en de stem van de burger wordt meer dan ooit gehoord, ook in de wereld van de openbare verlichting. Een verhaal over maatschappelijke betrokkenheid in drie praktijkcases.

• door Rien Kort

De gemeente Zuidhorn onderzocht vanaf 2013 de mogelijkheden om buitenverlichting in het buitengebied te verwijderen. In samenspraak met de diverse dorpskernen slaagde de gemeente erin het aantal lichtpunten in de buitengebieden nagenoeg tot nul te reduceren. Het dorp Visvliet met 300 inwoners gaf aan ook het verlichtingsniveau in het dorp onder de loep te willen nemen. Zuidhorn besloot om voor dit dorpje een speciaal traject op te starten. “Tijdens regulier overleg met provincie Groningen vernamen we dat er nog fondsen beschikbaar waren voor burgerparticipatietrajecten. Visvliet, dat toch al aan de vooravond van een grootschalige vervanging van de verouderde openbare verlichting stond, werd gezien als een ideale kandidaat”, vertelt Wietze Westra van de gemeente Zuidhorn. Via een lichtadviesbureau werd een speciale coach aangesteld, die het gehele traject zou begeleiden. “We gaven Visvliet wel enkele randvoorwaarden mee: er gold een budgettair plafond, minimaal 25% energiebesparing en de sociale en verkeersveiligheid mochten niet in het geding raken.”

Helpt verlichting geschrapt

Na een aantal sessies, veldonderzoeken en testen met dimregimes van de klankbordgroep, concludeerde het dorp eigenhandig dat het met minder verlichting toe kon. “De helft van de bestaande lichtpunten kon worden geschrapt. De casus in Visvliet zal als een pilot dienen voor vervolprojecten in andere kernen, aldus Westra: “Momenteel herzien we ons beleid op basis van de opgedane ervaringen. Vooral in kleine dorpen is deze aanpak

een uitkomst. De bescheiden omvang en het bescheiden aantal voorzieningen houdt een dergelijk project behapbaar en overzichtelijk. Bij grote steden loop je al gauw tegen de verkeersintensiteit en een overdaad aan bewonerswensen op.” Westra kijkt tevreden terug op dit stukje burgerparticipatie. “Klein minpuntje is wel dat je er als gemeente ontzettend veel tijd en moeite in steekt. Bovendien is het onmogelijk om naar ieders tevredenheid tot een mooi resultaat te komen, maar deze nadelen zijn zeker te verwaarlozen als je ze afzet tegen het grotere geheel.

Precies het omgekeerde

In het Overijsselse Wierden stond al enkele jaren een reconstructie van de Nijverdalsestraat in de planning. Op het moment dat de herinrichting als officieel project in de raadszaal werd afgehamerd, viel er bij de gemeente Wierden al een programma met infrastructurele wensen op de deurmat. Afzender: de buurtbewoners. Nico Rouwers van de gemeente Wierden omschrijft deze gang van zaken als ‘opmerkelijk’. “Normaliter stap je als gemeente de buurt in met het verzoek om mee te denken. In dit specifieke geval gebeurde precies het omgekeerde.” Bewoners aan de Nijverdalsestraat hadden met vooruitziende blik een wensenlijstje opgesteld, dat ze graag gehonoreerd zagen. Een afvaardiging van de buurt vormde een comité, dat diende als aanspreekpunt en gesprekspartner voor de gemeente. “Zonder onze tussenkomst is er een wensenlijstje opgesteld met betrekking tot de invulling van de openbare ruimte. Openbare verlichting maakte ook deel uit

van de plannen. De voorkeur ging uit naar ledverlichting, vanwege het duurzame en energiebesparende karakter; een dergelijk verlichtingstype scheelt de bevolking natuurlijk ook in de portemonnee.” Suggesties om inkt en verblinding tot een minimum te beperken, maakten ook onderdeel uit van de aanbevelingen. Direct bij aanvang is het voor de gemeente duidelijk dat het plan bij de mensen tot in de haarvaten zat.”

Mentaliteitsverandering

Rouwers kan een dergelijke betrokkenheid alleen maar toejuichen. “Het is dé reden dat wij speelruimte voor de mensen laten bij het opstellen van de kaders. Het vergroot de betrokkenheid en de verantwoordelijkheid van de burgers.” Voor de gemeentelijke organisatie vergt burgerparticipatie wel een omslag in het eigen denken. “Als technici redeneren we vooral vanuit onze eigen standaard. Deze ontwikkelingsvorm vraagt van ons ook een mentaliteitsverandering.” Niettemin verwacht Rouwers dat de herinrichting van de Nijverdalsestraat harmonieus zal verlopen dankzij de korte lijnen. Als gemeente zitten we met een volwaardige gesprekspartner om tafel.”

Maatschappelijk steentje bijdragen

De gemeente Staphorst zet sinds vorig jaar in op een bewustere omgang met verlichting in de openbare ruimte. Met de gemeengoed geworden slogan ‘donker waar mogelijk, licht waar nodig’ strijdt Staphorst tegen onnodige lichtbelasting binnen eigen gebied. De gemeente werkt onder meer met energiezuinige en duurzame oplossingen, zoals led en dimregimes, maar inzetten op een toekomstbestendig lichtbeleid lukt alleen als burgers en bedrijven ook een maatschappelijk steentje bijdragen, aldus Jan Speulman van de gemeente Staphorst.

Onbewust verlichten

Volgens hem zijn er legio voorbeelden van onbewust verlichten binnen de gemeentegrenzen aangetroffen. “Denk aan bedrijfsterreinen, sportvelden, open stallen, winkels, reclameverlichting en particuliere buitenlampen, die in de avond- en nachtelijke uren soms nodeloos hun verlichting

laten branden. Naast een behoorlijke energieverspilling ervaren zowel mens als natuur hinder van het voortdurende schijnsel.” Daarom zet Staphorst in haar meest recente lichtbeleidsplan in op bewustwording voor haar eigen inwoners. “In samenspraak met de bevolking zijn de belangrijkste knopen doorgehakt. Bovendien zijn burgers de eindgebruikers van de openbare ruimte. In die hoedanigheid weten ze in bepaalde aspecten meer dan wij. We vonden het jammer om die kennis niet mee te kunnen nemen in de planvorming.”

Zien en horen

Staphorst hield enquêtes, een fotowedstrijd en participatiebijeenkomsten om ruimte te geven aan de stem van de bevolking. Een sleutelrol speelde het beeldende beleidsplan, waarbij burgers aan de hand van foto’s van diverse (over)verlichte locaties letterlijk een beeld kregen van de problematiek. “Naast een aantrekkelijker vorm van presenteren herkennen mensen hun eigen omgeving op de getoonde beelden. Dat leidt sneller tot begrip, hebben we gemerkt.” In de toekomst willen we mensen nog meer betrekken bij het besluitproces. Zien en horen van de burger leidt in onze ervaring tot een grotere betrokkenheid en dito waardering voor de gemaakte keuzes. Gevoelige acties, zoals het verwijderen van lichtmasten in het buitengebied worden daardoor beter bespreekbaar.”

www.igov.nl

IGOV Kort

- De publieksintroductie van OVLNL bestuur en organisatie is tijdens de vakbeurs OVL ‘Ruimte en Licht’ op 26 april 2016 in Nieuwegein. Op deze vakbeurs presenteren ook gemeenten zich in een hiervoor door OVLNL ingerichte galerij. De gemeenten delen hun kennis en ervaring van innovatieve projecten die zij hebben gerealiseerd. Wilt u met uw gemeente of vanuit de provincie of Rijkswaterstaat ook uw projecten tonen? Voor meer info mail naar info@ovlnl.nl.
- Voor alle activiteiten van OVLNL in 2016 kunt u de jaaragenda raadplegen op de IGOV-website www.igov.nl.